

Innspill til scenekunststrategien

12.03.2021

Strategien bør legge vekt på institusjonenes betydning for et samlet kulturfelt

Norge har gjennom en aktiv kulturpolitikk skapt en infrastruktur av små og store kunst- og kulturinstitusjoner, som bidrar til kontinuerlig kunstproduksjon og formidling av høy kvalitet over hele landet. Institusjonene er viktige for at kunstnere og kulturarbeidere skal kunne ha gode og forutsigbare lønns- og arbeidsvilkår, og for at det skal kunne gå an å bo andre steder enn i Oslo som profesjonell kunstner og kulturarbeider. Så bidrar institusjonene også til så mye mer. De høster blant annet internasjonal anerkjennelse, driver utstrakt talentsatsing, og bidrar med betydelige ressurser til kompanier, ensembler, enkeltkunstnere og det frivillige, lokale kulturlivet. Og ikke minst – de gir folk gode kulturopplevelser hver dag.

Spekter mener denne strategien bør sette fokus på de institusjonenes betydning for kunstformidlingen og et samlet kulturfelt i Norge, og derfor mener vi også det vil være feilslått å utelate en så viktig del som opera fra strategien. Spekter vil derfor anmode om at Kulturdepartementet vurderer dette på nytt.

I tillegg bør også en scenekunststrategi ta opp hvilke konsekvenser årevis med ABE-reform har hatt for et samlet kulturfelt. Hvilke rammer legger ABE-reformen for kulturinstitusjonenes evne til å ivareta den rollen de skal ha når vi skal ut av pandemien og over i en ny normalsituasjon.

Kulturinstitusjonenes ledere fortjener anerkjennelse for sitt arbeid gjennom pandemien

Vi har lagt bak oss et svært krevende år for scenekunstinstitusjonene. Da nedstengingen var et faktum startet et intensivt arbeid med alle problemstillinger som oppstod, og Spekter bistod medlemmene i spørsmål som det juridiske knyttet til refusjon av billetter, kontraktsrett knyttet til avlysninger og utsettelse, og hvordan permittering av ansatte best skulle håndteres. For å nevne noe. Scenekunstinstitusjonene var selvsagt også svært ivrige etter å starte opp igjen virksomheten når situasjonen tillot det, og Spekter utarbeidet, sammen med NTO og organisasjonene på arbeidstakersiden, en smittevernveileder i dialog med KUD, som ligger til grunn for det arbeidet som gjøres ved institusjonene i dag.

Spekters medlemmer innen scenekunst er seriøse og profesjonelle arbeidsgivere, som har stått på nærmest døgnet rundt det siste året for å ivareta sine ansatte, virksomhetens økonomi, og for å opprettholde et tilbud til publikum under disse svært krevende forhold. Det har også vært jobbet svært godt og profesjonelt med smittevern for så vel ansatte som publikum. Disse institusjonene fortjener virkelig all den politiske støtte og drahjelp de kan få i en svært krevende tid.

Digitalisering

Spekter har i flere år jobbet sammen med kulturmedlemmene om hvilke muligheter og utfordringer økt digitalisering medfører og det er tatt svimlende steg på digitaliseringsfronten under pandemien. Samtidig er det viktig at Kulturdepartementet er oppmerksomme på at digitalisering er en svært komplisert øvelse. En ting er at det krever til dels betydelige investeringer i teknologisk infrastruktur for å kunne tilby innhold digitalt til den kvalitet som kreves, men det er også betydelige utfordringer knyttet og til opphavsrett på dette området.

Et helt sentralt problem for teatrene er at de ikke eier rettighetene til det de produserer. Selv om Åndsverkloven legger til grunn at den som betaler for produksjonen selvsagt skal ha produsentrettigheter, er ikke avtaleverket utformet slik, og vanligvis medfører digitalisering krav om ekstraordinær kompensasjon fra opphaverne, selv om det ikke medfører økte inntekter for teatret. Spekter jobber sammen med medlemmene for å utvide teatrenes handlingsområde, men dette er mildt sagt krevende prosesser.

Når det kommer til musikkrettigheter er det også en egen juridisk jungel i stadig endring, hvor institusjonene kan pådra seg store kostnader om det trås feil. Spekter har derfor engasjert Advokatfirmaet Bing Hodneland som sammen med oss har utarbeidet en digital Musikkhåndbok, skreddersydd til teatrene og vi er også i gang med en tilsvarende løsning for orkesterne. Denne håndboken skal hjelpe medlemmene våre i klarering av musikkrettigheter. Og den oppdateres kontinuerlig, slik at scenekunstinstitusjonene har den siste oppdaterte informasjonen tilgjengelig til enhver tid.

Samarbeid på tvers

Det har også oppstått spennende samarbeidsprosjekter institusjonene imellom under pandemien. Spekter representerer et bredt spekter av kulturvirksomheter, med ulike kapasiteter og innsikter, og vi har innenfor hver av de sektorene vi representerer et sektorråd, som er vårt rådgivende organ i saker av sektorpolitisk karakter. Spekters sektorråd kultur er sammensatt av representanter fra scenekunst, musikk, museer og NRK, se vedlagt liste over medlemmene i sektorråd kultur.

I den krevende tiden sektoren er inne i har det vært en erkjennelse i sektorrådet at det viktigere enn noen gang å trekke veksler på alle gode krefter for å utnytte potensialet i sektoren, og finne nye måter å samarbeide på. Dette var utgangspunktet for et samarbeid sektorrådet tok initiativ til under sektorrådsmøtet i mars. Målet var å komme ut av pandemien med styrket kunnskap om publikum og flere mulige samarbeid for å styrke kulturinstitusjonenes posisjon. NRK tok på seg oppgaven med å lede arbeidet det første året, og gjennom 2020 organiserte de tre samlinger der medlemmene har jobbet med ulike nyttige verktøy og delt innsikt og erfaringer, og dette er et arbeid som fortsetter i år.

Sektorrådet har altså diskutert mulighetene som følger av krisen og innovasjonskraften som ligger i institusjonene. Det er institusjonene som har kraften og musklene som skal til for at kultursektoren raskt skal komme tilbake når situasjonen tillater det og vi opplever at det stadig er viktig å jobbe for at kultur blir sett på som en del av løsningen for å få samfunnet tilbake til normalen etter pandemien. I en [OECD-rapport, om kulturens rolle under pandemien](#), pekes det på at kultur for ofte blir sett på som en byrde fremfor en ressurs, og at mange land ikke anerkjenner kraften kunst og kultur kan være for å få landet tilbake på fote etter pandemien. Denne fella må ikke vi i Norge gå i og rapporten er derfor en viktig påminnelse.

Spekter mener det fremover vil det være viktigere enn noen gang å sikre en infrastruktur av sterke scenekunstnstitusjoner gjennom solid offentlig finansiering som gir dem mulighet til å drive innovasjon- og publikumsutvikling i takt med samfunnsutviklingen.

Forvaltningsstrukturen bør tydeliggjøres

Spekter registrerer uroen i den siste tid knyttet til en oppgavefordeling mellom KUD og Kulturrådet, som blant annet gjelder musikk- og scenekunstinstitusjonene.

Spekter mener kriteriene bør tydeliggjøres for hva som skal ligge til departementet, hvilke tiltak som skal ligge på statsbudsjettet, hva som skal håndteres av Kulturrådet og hva som skal ligge til fondet. Dette vil være viktig for å sikre at prinsippet om armlengdes avstand ivaretas og for å hindre uklarheter og misforståelser. Spekter er i likhet med NTO opptatt av prinsippet om at varige institusjoner med kunstnerisk ledelse på åremål best sikres gjennom rammetilskudd over statsbudsjettet, og at personlige kunstnerskap sikres best gjennom Kulturfondet.